

Tas Latweefchu draugs.

1840. 14 Mers.

Ura lappa.

J a u n a s s i n n a s.

Is Peterburgs. Gan Kreewu walsti jau labbi seels pulks brihwu arraju atrodahs, wisswairak zaur nelaika Keisera Aleksandra shehlastibu; bet schis pulks pamastim arri taggad wehl wairojahs. Za ne fenn atkal diwi muischneeki famos semneekus ar Keisera sinnu irr atlaiduschi par brihweem. 1) tas farrakungs, Schustin ar wahrdu, Ra-luhgas gubbermenti, 78 dsintus semneekus lihds ar winnu behneem pa wissam atlaidis un winneem par ihpashumu nodewis 414 dessehtines arcuma semmes; (dessehtines irr Kreewu semmes-mehrs, un prohti, katra 560 pehdas garrumâ un 210 pehdas plattumâ). Par to winnam semneeki nomakfajuschi 10,950 rublus papihra naudas un arri usnehmuschees pahr nahkoscheem 37 gaddeem wehl 38,500 rublus makfah; jo til wehl kungs us muischu irr parradâ. 2) ta leelmahte, Silatow wahrda, Rehsanes gubbermenti, 363 semneekus atlaiduse par brihweem un winneem nodewuse 2743 dessehtines semmes. Par to laudis usnehmuschees, winnai paschai, lamehr wehl buhschoht dshwa, klaufigt pehz sawadas wakkugrahmatas, un tohs 17,000 rublus aismakfah, zif leelmahte wehl us muischu parradâ. (G. E.)

Is Pohlu semmes. Schinni seemâ atkal seela nelaike notikkuse zaur trakku lohpu. — Wija semneeki trakku sunni meschâ noschahwuschu un tur patt pee semmes atstahjuschi neapraktu. Pehz pahri deenahm brauz kahds seelskungs tanni mallâ weens pats sawâs kammanâs, un raug, wilks no mescha tam skreij pakkat un neganti raustele pee kaschohka peedurknes. Kungs tam ar pahragu zehrt pahr galwu un wilks, winnu atlaidis, steepjahs prohjam. Spirgts un wessels nahk seelskungs mahjâs, bet ne sinn, ka traks wilks tam drufzin eekohdis elkoni. Dhtrâ neddelâ winna laudis kahdâ wakkarâ dsird seelmahti kunga istabâ sawjam pehz palihga, skreij turp, un ak sawas breefmas! — atrohd, ka seelskungs, us johni palizzis traks, seelmahti jau pa wissam nokohdis. Ne zif ilgi, tad arri seelskungs pats gauschâs mohkâs nomirre. — Pahrluhkoja laudis winna nomirruschas meefas, un teescham! pee elkona wehl usgahje wilka kohdumu. Ak, kaut jel seelskungs pee laika buhtu fuhcijis pehz dohtera ua arri bes tam gahjis pirti; warr buht, ka tizzis isglahbts!

Par mihta Deewa pasauli.

Kad juhs, mihti lassitaji, pa mahjahm dsihwojeet ar teem sawejeem, woi pa frohgeem ar saweem lahga brahlischeem, tad laikam ar dauds dohmahm nekaujeetees wifs. Bet kad rihtòs mihta Deewa faulite uslez; sawâ gohdibâ, tad nesinnat, no kurrenes ta lehkus, un kad wakkardòs noeet, tad nesinnat, kurr ta aiseet, kur shepdama shepj par nakti sawu gaismu, un pa kurren zeku ta tikfusi atkal tai weetâ, kur rihtòs uslez;. Zeb kad mehnestinsch, zittu reis bahs un teewinsch ween, zittu reis pilns un spohsch, sawu nakti gaitu staiga, tad atkal nesinnat, kas wainas, un kad azzis usmettat teem swaigsnu pulkeem, kur zitta par zittu spihd spohschaka un jaukaka, tad laikam dohmajeet, tahs juhfu deht ween spihd, un tal nesinnat ihsti, kadeht tahs liktas pee debbes klaijuma. Lautini mihtee, tas jau neklahjajs prahta zilwekam, ka iknodeenas ar azzim reds tahdus brihnumus, bet ar prahtu tohs nenokohpj. Debbes irr leela grahmata, kas mahja Deewa spehku un scheblastibu, kas aisdenn tumfibas blehnus un grehkus, un swaigsnes schai grahmata irr par rakstu sijnem. Bet schi leela grahmata ta, ka behrneem Deewa wahrdi leela grahmata, bes tulka aplam naw isprohtama. Bet kas ween eemahzihts schinni grahmata, un to lassa tikfushi, tam laiks ne kad nebuhs garfch, lai woi buhtu weens pars pa zeku nakti widdi; un kad tas tumfibas waldneefs to grihb peewilt, tad tam spehks par winnu truhks.

Latweeschu lauschu draugs tad nu panemmahs saweem mihtleem lassitajeem tulfoht to leelu debbes grahmata. Lai Deews tam palihds isteikt ta Runga leelus darbus!

Par muhsu semmi ar sawu fauli.

Sawahm wiltigahm azzim tizzedami, laudis dohma: semme effoht leela, leela lehena blohda, kam debbes usgahsta wirfu, ka wahks, pee ka faule uslez; un nolez;, reisehm agraki, reisehm wehlaki, reisehm paktcheem pa labbu rohku, reisehm pa kreisu rohku, schkiridama deenu un nakti, dohdama seemu un waffaru, un kur mehness un swaigsnes naktim spihd ne zil augstas pahr semmi.

Lai to tizz, kam tihl, meh dsikkaki mahziti labbaki sinnam, kahdâ buhschana irr muhsu semmite. Zo kad kahds panemmahs usfaziht sawas mahjas, un eet pa pasauli, lihds pasauls gallam, kur debbes usgahsta semmes mallai un kur laikam pilnu sawu swaigsnu warrehs sagrahbt, tas lai ween staiga us seischeem, us Pohsteem, pa wissu to dsikku Kreewu semmi, us Austruma semmi, pa Turkeem un paganeem, no semmes zekteem us juhreas; zekteem un atkal us semmes zekteem, lai staiga weenâ gabbalâ, — sawâ laikâ, kad dohmahs: nu laikam driht buhs aisdneefsis pasauls gallu, tam buhs brihnumus redfoht, ka, negreesees ne mas atpakkat, tal tizzis atkal atpakkat us sawu pussi, garru garru zeku ismehrojis ap wissu semmi, ka knischi ap ahboku. Irr gan, ko staigah; bet wairaf ne ka zo reises zitti zilweki jau semmi ta apstaigajusch; wissaplahrt. Zapeh; tad nu tee laudis, kas dsikkaki mahziti; spreesch; muhsu semme ne-effoht leela lehena blohda, bet pasaul' leela bunba, kas ra, ka faule un mehness, naw pee-lahrtâ pee wirwes, bet peld ar wissahm swaigsnehm pa to leelu ne-ismehrojumu debbes klaijumu. Us winnas dihgst un aug wissadi fallumi, un us winnas lust zilweki, kam Deews prahtu dewis, un zitti neskaitami pulki, kam winsch dewis

dsihwu dwaſchu. — Bet zits, ſohbus rahdidams, ſazzihſ: neeki! neeki! Kad ſem-
me buhru bumbas kahretâ, tad zilwekeem jakriht, kâ raffas lahſite kriht ſemme
no ahbota. Al tawu mulki! Woi tad frittihs gaiſâ, kaſ taſ wiſſur irr pahſ
galwu, bet ne kur ſem kahjahm. Eij, kurrâ ſemmes mallâ ween gribbedams, us
debbeſi ſkattoht, tew galwa japazek us augſchu, un us augſchu, us kurrenes tu
pazehliſ galwu, tu taſ ne ſawâ muhſchâ newarri kriſdams kriſt.

Brihnumſ buhſ laſſitajeem dſirdohſ, zil leela ſchi muhſu ſemmes bumba,
jo kad no taſ weetas, kur kahds zilwekſ ſtahw, gribbetu iſdſiht taiſni zaur wid-
du zauri kahretî, tad ne kahdâ meſchâ laiſkam tahdu nedabbuhſ, jo 1720 (weens
tuhſſtohtſ ſeptinſimſ diwidſemſ lihdſ) juhdses garru us to waijadſetu, un kad
gribbetu ſemmei apmeſt wirwi, tad buhtu jawihj tahda, kaſ 5400 (peezi tuhſ-
ſtoſchi tſchereſimſ lihdſ) juhdses garrâ. Eâ, kâ ſaimineekſ ſinna, zil tam puhru
weetas muſſiſchâſ wallakâ, tâ tee dſikli mahziti laudis ſinna, kâ ſemmes bumbai
irr wairak, ne kâ dewini milliõni juhdsu=weetas (tſchereſkantigi ſemmes gabbali, kaſ
juhdses garrumâ karrâ kante), bet no tahm trefſchâ dakka ween ſkaidra ſemme un
dwi dakka uhdens. Pehz kubbizſ mehra tai irr wairak, ne kâ dwi tuhſſtoſchi,
ſeſchiſimſ un ſeſchdeſimſ lihdſ dwi milliõni kubbiz=juhdses. Schohs brihnumſ
zilwekſ wehl warr aiſſneegt ar ſawahm dohmahm, un iſreſkriht ar ſawu gu-
dribu, kâ mehreneekſ us ſawu galduu uſmeſt un iſreſkriht, zil puhru weetas
leelam meſcham, lai gan nebuhtu iſſtaigajis wiſſu meſchu; bet to brihnumu zil-
wekſ, ſemmes pihte, nepanahk, kâ Deewſ ſcho warren leelu ſemmes bumbu ar
ſawu rohku ſaturr gaiſâ peldedamu, un karrâ ſahlitei us taſ dohd ſawu pee-
tiſſchânu, un wiſſeem, kaſ kuſt, ſawu barribu, un tam behrinam, kaſ peedſemm,
eepuſſch to dſihwu garru winna nahſis, kâ taſ tohp par dſihwu dwehſeli. —
Pa wiſſu ſemmi dſihwo kôhpâ kahds tuhſſtoſtſ milliõni zilweku, kam taſ Kungſ
dohd barribu ſawâ laiſkâ. Kur tad nu wehl tee zitti dſihwi pulki, kam winſch
atdarra ſawu laiſnigu rohku un tohs peehdina ar labbu prahtu. — Bet Deewſ
ſaweem brihnumeem pegminneſchânu lizzis ne ween wirſ ſemmes, ſawu leelu goh-
dibu winſch rahda arri pee ſaules. Kad ta rihtſ iſeet no ſawas weetas, kâ
bruhtgans no ſawa kambara, tad dohmatu, kâ naw ne zil tahla, un taſ no ſem-
mes atſtahw nohſt kahdu dwi deſimſ milliõni juhdsu. Scho ſkaiſſchi no mut-
tes iſlaiſchoht, mutte ne maſ naw jalauſch, bet zil jalauſchahſ prahtam, kad gribb
ſanem, kahds leelſ taſ! Tapehz par to runnaſim zaur lihdſibu tâ: kad ſaules
wirſu tâpat ſchâuj ar leeleem gabbaleem, kâ ſemmes wirſu, un weens no teem
ſchahwejeem ſkaidri taiſni turretu us tewi un iſſchautu arri, tad tu wehl us
weetas nebuhtu wiſſ noſchautſ nohſt, ne, bet kad winſch jau iſſchahwiſ, tad tew
wehl buhſ laiſka deewſgan uſnemt pakrittſchâſ mahjaſ un taſ uſſohpt, tu
warretu apſeewotees un ſawuſ behrnus iſaudſetſ leelſ leetâ liſt, meitu iſlaiſt
pee wihra un winnaſ behrnâ kriſtibas dſeri, kamehr ta iſſchauta lohde atnahktu,
tewi trahpidama. Jo lai ta gan ſkreetu ſkaidri taiſni weenâ ſkreeſchânâ, taſ
tai buhtu jaſkreen 25 gaddi, kamehr no ſaules atſkreehjuſi lihdſ ſemmes, un loh-
de naw ne kahda, kuhtra ſkreehjeja, jo par ſtunda laiſku ta noſkreetu kahdu puſſ-
ſeptitſimſ werſtu. Woi par to tew brihnumſ? Buhſ leelakſ wehl, kad dſir-
deſi par ſaules leelumu. Kahretſ, kaſ zaur ſemmi ſkaidri par widdu dſihwa zauri,

jau buhtu garra 1720 juhdses, bet lai zaur fauli kneeds zauri, buhtu jafaleef kophâ fints un tschetepadsmits tahdu kahrſchu, un kubbizes mebrâ ta kahdu pufs-ohtru millionu reisu leelaka par muhsu semmi. Kad faule buhtu pa eefſchu tukſcha, kâ tas wilziſch, ko behrni leef ſkreet, tad ne ween muhsu semmei tur buhtu deewsgan ruhmes eefſchâ, bet mehneſcham, lai gan peezeſmits tuhkſtoſchas juhdses tahls no semmes, taf ruhmes buhtu pa piluam ſawas gaitas noſtaigagt, un kad woi fintsruhſtoſchas juhdses, ir tad ruhmes tam netruhktu wiſs. Zif warren leela irraid faule, un ta patti wiſſwarrena rohka, ſas winnu raddijufi tahdu leelu, raddijufi aeri to finnepu graudinu tif maſinu, kâ muhsu peſtitais ſalka. Latweeſchu ſauſchu draugs neſinna, ſas irr lehtaki: fauli raddiht tahdu leelu, woi finnepa graudinu tahdu maſinu! — Wezzôs laifôs dauds jo dſiki mahziti ſwaigſnu = prattigi wihri dohmaja: faule eſſoht tihri balts ugguns, bet tas ween teem bij ne-izprohtams un ne-izmannoms, ſa ta degdama neſadegg, bet pehz tuhſtoſcheem gaddeem tahda patti ſpihdedama ſpihd un ſildidama ſilda ar weenu ween. Zapehz tad muhsu laifôs prattigi un dſiki mahziti laudis ſpreeſch: faule eſſoht tahdâ paſchâ buhſchanâ, kâ muhsu semme, un laikam arri dſihwotajeem par mittekli. Bet it kâ semmei wiſſaplahrt irr gais (semme irr kâ reekſta kohdols, gais tai par tſchaumalu) tâ faulei wiſſaplahrt irr gaisma. Nu, tad faules eedſihwotajeem laikam jadſihwo, kâ deggoſchâ zepli, jo kad faules gaisma muhsu semmei tahdâ tahtuma ſtarpâ waſſarâ dohd karſtumu, zif tad nedohs paſchâi faulei! — Nê, bet tee faules gaismas ſtarri tad ween dohd ſiltumu un karſtumu, kad jauzahs ar muhsu semmes gaisu, un tee iſwelk laukâ to ſiltumu, ſas wiſſahm semmes leetahm irr eefſchâ. Jo ka semme ſlehp dama ſlehpj dauds ſiltuma ſawâs eefſchâs, un ka tai jagaida us to, ſas tai palihds iſdoht ahâ ſawu ſiltumu, tas redſams pee ta, kâ paſchâ ſaltâ ſeemas laikâ kahds pahris aminu woi malkas pagallu woi zittu kahdu zeetu leetu, kad to berſeht berſch zittu pee zitta, ar laifu paleef ſilts un pehzak karſts. Un kad faule buhtu tihri balts ugguns ween, tad laikam, jo tuwari teef pee tahs, jo ſiltaki waijadſetu buht. Bet ka naw wiſs tâ, to tee laudis gan izmanniufchi, ſas pakahpuſchees us teem augſteem, augſteem kalneem zittâs semmês. Jo augſtaki tee rikkufchi, jo ſaltaks palizzis gais un paſchu kalna gallu newarrejuſchi aisſneegt ais ſneega un leddus.

Tad nu laikam naw nei apgrehziba, nei gettiba, kad tizz: faule eſſoht tahds pats Deewa raddijums, kâ muhsu semme, bet taf ſawada ar to, ka gaisma tai, tâ ſakkoht, par tſchaumalu, bet muhsu semmes kohdolam gais irr par tſchaumalu; un kad tizz: ka us faules zauru augoſchu gaddu brihnum ſkaiſtas pukkes ſeede-damas ſawu ſmarſchu dohd, ka grehzigu zilweku weetâ tur miht ſwehti engeli, un ka tur, irr kâ tai jaunâ Jeruſalemê, nawa nei nakts nei ſeema, bet ſkaidra deena, muhſchiga preezas deena. Tas Deewa kalps Martiſch Lutters jau tahdu tizzibu turreis pee ſew paſcha un juhs, mihti laſſitaji, ſas mahziti arri nemmatees, juhs gan ſanemſeet jau pa druſku, ko Latweeſchu draugs mahzijiis par ſemi un fauli.

Brihw driſſeht. No juhrmaſſas = gubbernemtu augſtas walbiſchanas puffes:

Dr. C. E. Napierſky.